

Pædagogisk læreplan for Børnehaven Ferdinand

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse i Børnehaven Ferdinand. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det pædagogiske arbejde i hverdagen.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan vi i Børnehaven Ferdinand, gennem hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø er tilrettelagt, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiver og deltagelse, til børnefællesskabet, til den aktuelle børnegrupes sammensætning og til børnenes forskellige forudsætninger.

Vi arbejder med, at det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er integreret i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Vi tilstræber at vurdere børnemiljøet i et børneperspektiv, og i at inddrage børns oplevelser af børnemiljøet ud fra deres alder og modenhed.

Vi bygger den pædagogiske læreplan på de beskrivelser af rammer og indhold for den styrkede læreplan, der fremgår af lovgivningen og på Hjørring Kommunes Børnepolitik.

Hvis du vil vide mere om rammen for den pædagogiske læreplan:

<https://emu.dk/dagtilbud/forskning-og-viden/den-styrkede-paedagogiske-laereplan/den-styrkede-paedagogiske>

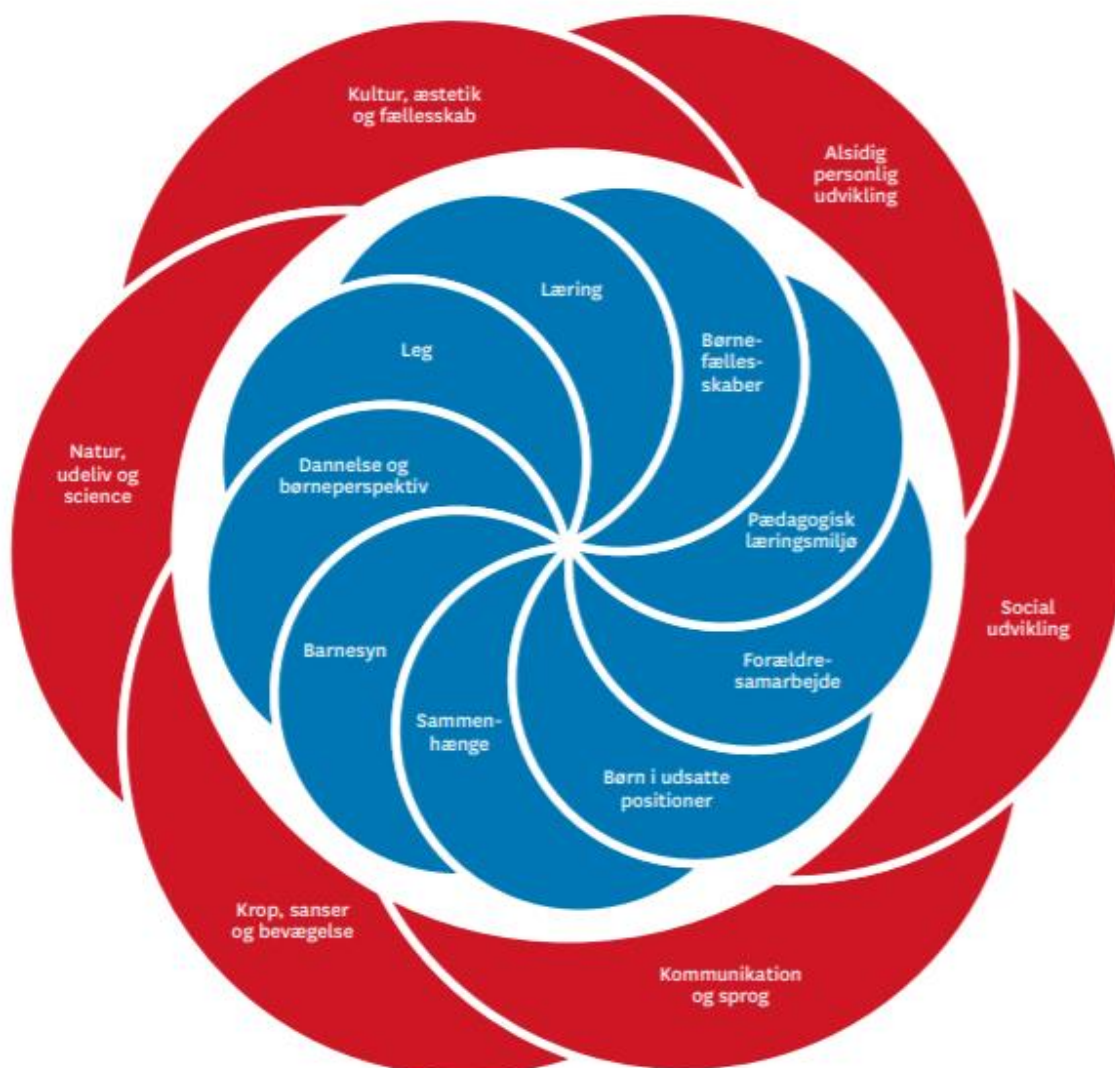
Hvis du vil vide mere om Dagtilbudspolitikken:

<https://hjoerring.dk/demokrati/planer-politikker-og-strategier/politikker-boern-unge-og-familie/dagtilbudspolitik>

Kort om Børnehaven Ferdinand

Børnehaven Ferdinand vægter udeliv og natur. Vi har nogle unikke omgivelser, som bl.a. består af store legearealer både ude og inde. Vi har en stald, som indeholder en masse dyr, et indendørs mormorkøkken, læsestue, motorikbane, samt en halmlade til leg. Selvom vi vægter udeliv og omgang med dyrene højt, laver vi også indendørs aktiviteter som at læse historier, lægge puslespil og lege med indendørs legetøj. Vi kan også lide at lave kreative ting og synge, danse og lege sanglege mm.

Børnehaven er opdelt i tre - fire grupper: Kastaniestuen, Smørblomsten, Knasten og førskolegruppen Svalereden.

Det pædagogiske grundlag

<p>Temaer i det pædagogiske grundlag</p>	<p>Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Børnehaven Ferdinand forholder os til temaet.</p>
<p>Børnesyn</p> <p>Hvordan kommer "børnesyn" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Vores børnesyn er, At børn skal dannes til hele mennesker både fysisk, psykisk og socialt.</p> <p>At børn skal have mulighed for at vakle, vælte og rejse sig på ny.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnene har mulighed for at stille krav og fordringer til sine omgivelser, og tage initiativer- samt handle alene og sammen med andre. <p>Vi arbejder med at styrke børnenes selvværdsfølelse.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi ser og anerkender barnet for hvem det er- fremfor hvad det kan og gør. - At børnene føler og oplever, at lige netop de er værdifulde for os. <p>At børn har ret til omsorg og sikkerhed.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi har respekt for det enkelte barn. - At vi som voksne lytter og hjælper, når barnet siger til og fra. <p>At børn har ret til læring og interaktion.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At barnet har medbestemmelse og et medansvar for sin egen og andres dagligdag.
<p>Dannelse og børneperspektiver</p> <p>Hvordan kommer "dannelse og børneperspektiver" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Der arbejdes med demokratisk dannelse i børnehøjde</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At dagen er tilrettelagt, så børnene har mulighed for at vælge, hvad de gerne vil lave en stor del af tiden. - At der i organisationsstrukturen er masser af leg. <p>Børnene har gode muligheder for privatliv, der er mange muligheder for at trække sig fra det store fællesskab. Strukturen og indholdet i dagen er generelt tilrettelagt, så børnene kan deltage med succes.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At have mange forskellige legekroge, både inde og ude, hvor børnene kan fordybe sig i leg i mindre grupper.

	<ul style="list-style-type: none"> - At vi tilrettelægger dagen, så børnene har mulighed for at deltage i aktiviteter, som passer til deres udviklingstrin. - At børnegrupperne er lavet, så børnene kan lege med jævnaldrende: Der er et stort spænd i legeudviklingen, så det enkelte barn både kan lege op og ned i forhold til alder. <p>Børnene er i institutionen godt repræsenteret i udstillingen.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnenes egne tegninger og kreative produktioner bliver udstillet på vægge og flader.
<p>Leg</p> <p>Hvordan kommer "leg" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>I legen bruger børnene deres viden og kunnen. De indgår med hinanden i en vekselvirkning. Børnene omformer og bearbejder deres viden og erfaringer gennem legen.</p> <p>Igennem legen lærer børnene at tænke kreativt, udvikle deres fantasi og give udtryk for og håndtere følelser. De udvikler ideer og tanker, lærer at lytte og bygge videre på andres ideer. De lærer at sige fra og til og at markere egne standpunkter. De lærer socialt ansvar og ikke mindst udvikler de selvfølelse og selvtillid.</p> <p>Læring forgår hovedsageligt gennem leg.</p> <p>Det skaber vi rum for, ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnene er aktive. - At børnene får mulighed for at være engagerede og tage initiativ. - At stille mange forskellige muligheder til rådighed for børnene. - At rutiner, leg og aktiviteter er tilrettelagt, så det er passende for alle børn.
<p>Læring</p> <p>Hvordan kommer "læring" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Børn lærer bedst i trygge rammer med anerkendelse, gode udviklingsmuligheder og passende udfordringer. Børn lærer ved selv at udforske, afprøve og reflektere over erfaringer og ved at efterligne rollemodeller.</p> <p>Her har vi skabt læringsmiljøer, som understøtter børnenes læring ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi har rutiner, som børnene tydeligvis kender godt. - At have tid til leg, tilbud om voksenstyrede aktiviteter i form af fodring af dyr, kreative aktiviteter mm.

	<ul style="list-style-type: none"> - At vi deltager i og udvider børnenes initiativer og leg. - At vi har Sistema
<p>Børnefællesskaber</p> <p>Hvordan kommer "børnefællesskaber" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Børnefællesskaber</p> <p>Personalet er gode rollemodeller for børnene i forhold til social interaktion, og forsøger at hjælpe børnene med social interaktion.</p> <p>Det arbejdes der med, ved at:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi som personale understøtter børnefællesskaberne, så alle børn behandles respektfuldt, og taler pænt til og om andre. - At der er tid til at være sammen med jævnaldrende og selv vælge, hvad man vil lege og med hvem. - At børn har mulighed for at deltage både i børnefællesskabet og voksenstyrede aktiviteter hele dagen. - At personalet udpeger børnenes positive adfærd for hinanden. - At der ikke ses børn som positioneres i uheldige roller af personalet. <p>Børn kommer af og til i nogle konflikter, som de ikke selv kan håndtere. Vi oplever, at der er forskel på store og små konflikter. Der er også forskel på drenge og pigekonflikter. Vi oplever, at der er forskel på hvordan børn uden sprog, og børn med et mere nuanceret sprog takler konflikter.</p> <p>Vi har fokus på at hjælpe børnene med konfliktløsning.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi forsøger, om vi kan få børnene til at løse konflikten selv, ved hjælp af os voksne. - At vi guider, og hjælper børnene med at sætte ord på. Vi stiller spørgsmål til, hvad det enkelte barn kunne have gjort i stedet for fx at slå. - At vi undersøger sagen, lytter til de implicerede parter, og spørger til det skete. Vi forsøger at få dem til at arbejde sammen om et løsningsforslag, - eller afleder ved at finde et alternativ. - At personalet giver sig tid til at lytte og forstå baggrunden og bevæggrundene for, at børnene handler, som de gør i konflikten.

	<ul style="list-style-type: none"> - At vi opfordrer børnene til at bruge kropssproget. Se på hinanden. F.eks. række hånden/ armen frem, og sige stop - At vi snakker om samværsregler i den store gruppe, f.eks. til samling- nogle gange mere end andre. - At vi ved gentagne konflikter mellem de samme børn, etablerer mindre grupper, hvor vi guider børnene. - At vi bruger vores omgivelser, så der bliver skabt små kroge, hvor børn kan lege uforstyrret. Vi sørger for, at der er materialer nok, så de ikke får en konflikt om en specifik ting.
--	---

<p>Pædagogisk læringsmiljø</p> <p>Hvordan har vi gennem hele dagen etableret et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.</p>	<p>Pædagogisk læringsmiljø</p> <p>Der er god plads i institutionen, og vi udnytter de fysiske rammer. Vi har flere legeområder med tydelige temaer. Børnene har mulighed for selv at tage initiativ til mange lege og aktiviteter gennem de valg, der er truffet i indretningen både inde og i stalden.</p> <p>Det gør vi ved, at:</p> <p>Der er indrettet flere tydelige områder til leg., hvor der er mulighed for at lege mere eller mindre uforstyrret. Det ses ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi har områder, der ligger op til imitation. F.eks. køkken og dukkekroge. - At vi har områder med bygge- og konstruktions legetøj. - At vi har klæd ud tøj og rekvisitter - At vi har hygge og læsekroge - At vi har kreative materialer. - At legepladsen, kælderen og stalden giver forskellige udfordringer i forhold til leg – læring og udvikling. - At vi har udemiljøer med forskellige bålpladser og madpakkehuse. <p>Indretningen støttes op af pædagogisk praksis i form af organisering og interaktion.</p>
--	--

<p>Forældresamarbejde</p> <p>Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?</p>	<p>Vi finder det vigtigt at skabe et godt samarbejde. Forældrene har mulighed for at komme og se Ferdinand, og få en snak med en fra stuen, før deres barn starter.</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi opfordrer forældrene til at komme og tage en snak med personalet, hvis man undrer sig over noget. - At vi har fokus på dialog om barnet og barnets dag. - At vi lægger vægt på garderobesnak, afholder forældresamtaler hvor vi bruger Dialoghjulet. - At vi inddrager forældrene i arbejdet omkring vores dagligdag. - At forældre har mulighed for at tage fodreweekender med deres barn, hjælpe til forældrearbejdsdage. Deltage i arrangementer som julefest eller forældre Kaffe. - At vi har arbejdsdage med bedsteforældre.
<p>Børn i udsatte positioner</p> <p>Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?</p>	<p>Vi har fokus på at alle børn er aktivt deltagende i fællesskabet, både i lege, voksenstyrede aktiviteter og rutiner.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At alle deltager aktivt og opmuntres og guides til deltagelse i forskellige aktiviteter og oplever sig som værdifulde. - At vi sørger for, at organiseringen af den pædagogiske praksis sker på en måde, at alle børn har mulighed for at deltage med succes. - At der tages udgangspunkt i en anerkendende og inkluderende tilgang. <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At barnet får lyst og mod til at være aktivt, og oplever at lykkes.
<p>Sammenhænge</p> <p>Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?</p>	<p>Vi skaber en sammenhæng til børnehaveklassen i vores læringsmiljø.</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnene begynder at øve sig i at skrive deres navne, når de kommer om morgenen. Og ligeledes skriver de navn på de ting, de laver. - At børnene er rustet – robuste og læringsparate. Til de udfordringer der er i skolen.

Alle børn i institutionen får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber og opmuntres positivt til deltagelse i mange forskelligartede typer aktiviteter og temaer.

Det gør vi ved:

- At børnene opnår mere viden, bliver nysgerrige og mere læringsparate.

Vi har fokus på vores sproglige miljø både verbalt og skriftlig.

Det gør vi ved, at:

- At børn deltager i vokseninitierede aktiviteter, som fx fodring.
- At vi synger og læser til samling, og i andre hyggestunder.
- At vi opfordrer og hjælper børnene med at sætte ord på.
- At der samtales med børn, og ordforrådet udvides.
- At der er bogstaver og ord ophængt fx i udstillinger stald og i garderober. Så barnet genkender enkelte ord og sit navn.

Vi har fokus på før matematisk opmærksomhed

Det gør vi ved:

- At det er tydeligt i udstillingen og legematerialer.
- At børnene involveres i at bruge matematik i hverdagen. F.eks. under fodresituationer, hvor vi snakker om fuld/tom madskål. Mere/ mindre. Den ene kanin er større/ den anden mindre.
- At vi tæller.
- At vi deltager i Sistema.
- At vi har spil m.v.

Vi arbejder med mangfoldighed, da det kan have betydning for, hvordan børn oplever sig selv og verden.

Det gør vi ved:

- At vi har en individuel tilgang til og respekt omkring børnenes personligheder og færdigheder.
- At vi fremhæver forskelle mellem børnene på en positiv måde.

<p>Inddragelse af lokalsamfundet</p> <p>Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?</p>	<p>Vi samarbejder med følgende, Plejhjemmet Fynsgade, omkring: Fastelavn</p> <p>Vester Thirup, omkring:</p> <p>Dagplejen: At der er mulighed for at komme på besøg ingen børnehavestart</p> <p>Skolen: Der er skabt samarbejde til de skoler vi leverer børn til</p> <p>Andre institutioner</p> <p>Biblioteket.</p>
---	---

1. ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social - og kulturel baggrund.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling:

- At en stor del af arbejdet med alsidig personlig udvikling foregår bl.a. gennem det pædagogiske arbejde i de daglige rutiner med børnene, tilrettelagte forløb og under fri leg.
- At børnene skal dannes til hele mennesker både fysisk, psykisk og socialt. Og at børn skal have mulighed for at vakle, vælte og rejse sig på ny.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At vi har fokus på at være aktive fx i stalden hvor der fordres, går med trillebør, balanceres med vand/foderskåle. Muges ud og arbejdes med skovl og kost. - At udfordre sig selv i naturen, på legepladsen klatre i træer. Hvor der er mulighed for mangeartede typer af bevægelse. Gyngesnurte rundt – ruche - trille - hoppe - gå på line og meget mere - Deltagelse i DGI-projekt samt at opnå certificering i dette.
I det psykiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene udvikles gennem at have ansvar for dyrene ved fordring. - At børnene mødes af empatiske voksne. - At vi har fokus på alle børns mulighed for deltagelse i forskellige børnefællesskaber. - At børn ved samlingerne opnår mod til at stå frem og sige noget og i at lytte.

	<ul style="list-style-type: none"> - At personalet bruger ICDP og klare jeg budskaber. - At have fokus på gode relationer ved brug af fx Moppekufferten fri for mobberi. - At give plads til forskellighed. - At børnene får anerkendelse, når de er anerkendende og hjælpsomme overfor hinanden.
I det æstetiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene er aktive deltagere i de forløb og aktiviteter der er i dagligdagen. Både i strukturerede og ustrukturerede aktiviteter. - At tilrettelagte forløb tager udgangspunkt i læring med alle sanser. - At læring sker hele dagen. Med udgangspunkt i de muligheder der er i dagligdagen og i årstidernes skiftende.

Når vi arbejder med alsidig personlig udvikling, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<ul style="list-style-type: none"> - At barnet opnår læring bl.a. i stalden ved at få tildelt et ansvar med dyrene, som skal have mad og passes på. - At barnet opnår lyst og mod til læring med hele kroppen, sammen med andre. Gennem de oplevelser, der er hver dag - hele dagen på Ferdinand. - At barnet udvikler relationer og lærer at tage hensyn til hinanden.
Børn i udsatte positioner:
<ul style="list-style-type: none"> - At vi støtter op omkring det enkelte barn. Ved at behandle børn forskelligt. Gennem at skabe rammer så alle har mulighed for deltagelse med succes. - At være tydelige voksne og snakke i korte sætninger. - At arbejde sammen med forældre ved børn med særlige behov.
Forældresamarbejde:
<ul style="list-style-type: none"> - At være i dialog. - At orientere om barnets dag. - At der er en fælles indsats omkring børnenes trivsel og udvikling. - At forældrene er en ressource og bidrager aktivt. - At der er arrangementer mellem forældre og børn hvor forældrerådet er tovholdere. Som fx med skattejagt i Svelunden. Fællesspisning i børnehaven. Bading af snobrød på legepladsen mm.

Sammenhænge:

- At have forældresamtaler med udgangspunkt i dialoghjulet.
- At have forældrearrangementer og bedsteforældrearrangementer.

2. SOCIAL UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling:

Helt grundlæggende for børns sociale udvikling er kvaliteten af de interaktioner børnene tilbydes og deltager i.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At dagen er rammesat og organiseret på en måde, som understøtter et godt samspil mellem børn og voksne. - At børnene opfordres og inviteres med til at lave de praktiske opgaver. Dagligt bliver det også bestemt, at de skal deltage i praktiske ting. Som fx borddækning – oprydning mm. - At der er differentierede og varierede lege- og læringsmuligheder, både inde og ude. Børnene har mulighed for leg gennem -musik/bevægelse, rolleleg, natur/science og hverdags matematik. - At personalet understøtter børnefællesskabet, ved at alle behandles respektfuldt og taler pænt til og om hinanden. - At børnenes positive adfærd udpeges for hinanden, samtidig med at personalet selv optræder som gode rollemodeller i fællesskabet. Alle børn i institutionen deltager således i fællesskabet.
I det psykiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - Vi møder børnene positivt og ser børnenes intentioner frem for børnenes adfærd. - Vi møder børnene konstruktivt – også når de udviser uhensigtsmæssig adfærd.

	<ul style="list-style-type: none"> - Vi strukturerer og tilrettelægger dagen, aktiviteter og lege således, at børnene kan have succes med deltagelse, uden at komme i unødige problemer grundet regler og rammer. - Vi skaber en behagelig atmosfære i gruppen. Når børn er kede af det eller vrede, agerer vi respektfuldt over for børnene. Guidning foregår positivt. - Vi hjælper børnene med at løse konflikter og involverer børnene aktivt. - Vi er opmærksomme på, at nogle børn godt kan have brug for at have personalet tættere på, for at undgå unødige problemer. - Vi udpeger børnenes positive adfærd for hinanden og tilbyder muligheder for, at børnene kan samarbejde om et projekt. - Vi møder det enkelte barn, hvor det er, og tager hensyn til børnenes individualitet i samspillet med børnene. - Vi lægger vægt på børns mulighed for indflydelse.
I det æstetiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene hjælper hinanden med at fremstille produkter. Ved individuelle ting, spejler de sig i hinanden. - At der i dokumentation er øje for fællesskabet.

Når vi arbejder med social udvikling, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<ul style="list-style-type: none"> - At børn lærer af hinanden, og viser hinanden hvordan man gør. - At der holdes samling og fortæller hinanden om erfaringer og tiltag. - At alle børn har mulighed for deltagelse i forskellige lege og relationer.
Børn i udsatte positioner:
<ul style="list-style-type: none"> - At vi møder barnet, der hvor det er, og skaber pædagogiske tiltag/ rum hvor barnet kan deltage i fællesskabet. F.eks. voksestyrede aktiviteter såsom sang og musik, bål, fodring, borddækning, oprydning. Støtte op om de børnefællesskaber der etableres. - At vi møder børnene der hvor de er, og tilrettelægger pædagogiske aktiviteter ud fra det. - At vi deler børnene op i små grupper.

- At vi har tværfagligt samarbejde med PPR/kompetencecenteret, hvor forældre er inddraget.

Forældresamarbejde:

- Vi bruger tid på garderobesnak, og inddrager forældrene i børnenes hverdag, og sørger for at informere på Aula.
- Vi afholder et årligt forældremøde, og holder forældresamtaler 3 gange i børnehavetiden, eller efter behov.

Sammenhænge:

- Vi holder samling, og øver os i at række hånden op, og ikke afbryde hinanden, og generelt behovsudsætte og vente på tur. Mod til at sige noget.
- Vi arbejder med årshjul med udgangspunkt i naturen og årstidernes skiften.
- Vi arbejder med temaer som høstfest, lysfest, jul, påske med dertil hørende traditioner.

3. KOMMUNIKATION & SPROG

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling:

I institutionen kommer vi generelt bredt omkring kommunikation og sprog, både i form af det talesprog, skriftsprog, billedsprog og kropssprog. Kommunikation og sprog benyttes i relevante sammenhænge for børnene, så de gives mange muligheder for at øve deres færdigheder og udtryk i mange forskellige situationer. Det er muligt for børnene, på mange områder, at koble sproget sammen med aktuelle erfaringer gennem leg og rutiner.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	Det gør vi ved: At vi har læseområder både inde og ude. Områderne er indbydende indrettet med mange synlige og spændende bøger. <ul style="list-style-type: none"> - At børnene viser selv interesse for bøgerne i stalden og sidder og læser sammen. - At personalet læser med børnene- både en lille gruppe i stalden og ved samling. - At der er synligt skrift kombineret med billeder i institutionen. Bl.a. andet bruges børnenes navne på skrift. I udstillingen kan det ses at personalet skriver ned, hvad et barn siger og synlig skrift er tydelig relateret til aktuelle emner og interesser. - At personalet taler meget med børnene, fx omkring praktiske gøremål med dyrene.
I det psykiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At der anvendes et nuanceret og bredt sprog sammen med børnene og der er fokus på, at børnene også er aktive samtalepartnere, så børnene både præsenteres for nye ord og begreber, men også selv udvikler et aktivt ordforråd. - At vi aflæser og italesætter børns nonverbale signaler, og sætter ord på følelser og handlinger.

	<ul style="list-style-type: none"> - At vi tilrettelægger dagligdagen, så børnene kommer i mindre grupper. Herved er der bedre mulighed for, at alle børn har samtaler med personalet. - At vi møder børnene i deres leg og aktivitet og prøver at udvide og berige samtalerne inden for områder som interesserer børnene. I samtaler med børnene stiller vi mange spørgsmål, som kræver lidt længere svar og tager sig tid til at lytte til svaret. - At vi forsøger at hjælpe børnene med at forstå følelser og intentioner hos sig selv og hinanden. Vi arbejder med at understøtte, at børnene udvikler et socialt og emotionelt sprog.
I det æstetiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene har mulighed for at udtrykke sig i billeder og meget gerne i varierede former og med avancerede materialer. Under kreative aktiviteter, er der i processen med at skabe meget kommunikation. - At vi samtaler med børnene om deres kreationer. - At børnenes kunstværker og udtryk understøttes af skrift. fx er børnenes fortællinger nedskrevet og ophængt sammen med produktet. - At vi taler med børnene og når der fx arbejdes med musik og bevægelse, er der opmærksomhed på kropssprog. - At når der arbejdes med musik / bevægelse, knyttes det kropslige udtryk til musikken gennem fagter og dans.

Når vi arbejder med kommunikation og sprog, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<ul style="list-style-type: none"> - At sproget omhandler både det verbale og nonverbale. Personalet reflekterer sammen med børnene, om hvad der er sket i f.eks. konflikter. - At børnene udvider deres muligheder til selv at løse dem, jo ældre de bliver, måske stadig med hjælp af en voksen. Børnene øver sig i at sætte ord på hændelserne og følelserne.
Børn i udsatte positioner:
<ul style="list-style-type: none"> - At børnene arbejder sammen med en voksen i små grupper. Fx sproggrupper, aktiviteter, Sistema. Børnene får derved også en bedre sparring med en voksen. - At med alderen får børnene mere frihed og mulighed til alene fællesskaber.

- At de fx spiller spil og lærer regler både i spillet og i samværet med de få andre. De får også ansvarsfølelsen af, at man får lov til at være fx inde alene.

Forældresamarbejde:

- Vi afholder forældresamtaler med udgangspunkt i Dialog hjulet, sprogttest mv. Vi vægter den daglige dialog om barnet og barnets dag. Vi har fokus på at skabe et godt samarbejde.

Sammenhænge:

- At vi holder samling, længden bliver tilpasset børnenes alder. Børnene øver sig i at vente på tur, række hånden op, og lytte til de andre børn. De kommende skolebørn øver sig i længere og mere detaljeret samlinger, som omhandler et længerevarende emne.
- At børnene øver sig i at være aktive ved samling, at byde ind. Børnene er en del af det store fællesskab, og hvad det indebærer. F.eks. at lade andre komme til orde, og lade andre komme til før en selv.

4. KROP, SANSER & BEVÆGELSE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling:

Institutionen har gode rammer til at arbejde med krop og bevægelse.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At vi har gode rammer til finmotoriske aktiviteter med variation af materialer i forskellige sværhedsgrader. - At vi har grov motoriske områder, hvor der er flere typer overflader. Området er planlagt så forskellige lege, ikke forstyrrer hinanden, er let tilgængeligt for børnene. - At vi har en motorikbane i stalden, som stimulerer forskellige motoriske færdigheder. - At vi deltager i DGI projekt og opnår certificering. - At vi er til stede og bevæger os rundt på legepladsen. - At vi tager initiativ til motoriske aktiviteter med børnene. - At vi har indrettet legepladserne ud fra forskellige motoriske aktiviteter - At vi har mulighed for aktiviteter med jord – ild og vand ved begge afdelinger.
----------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Vi er rollemodeller, og viser det gode eksempel med f.eks. håndvask. Vi stiller krav til, at børnene vasker fingre i hverdagen, før spisesituationer, når børnene kommer ind udefra, og efter toiletbesøg. - Vi har fokus på det kropslige udtryk med fagter og dans, når der arbejdes med musik og bevægelse, samt til samling.
I det psykiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene mødes respektfuldt og anerkendes som værdifulde for fællesskabet.
I det æstetiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene i alle typer aktiviteter er aktive og deltagende (det æstetiske perspektiv) fremfor passive og lyttende. - At vi dokumenterer via billeder, at børnene er deltagende og engagerede i læreprocesser.

Når vi arbejder med krop, sanser & bevægelse, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<ul style="list-style-type: none"> - At bevægelse til samling er en stor del af det pædagogiske arbejde, ift. Alder og niveau. Gennem fx føle – sans – bevægelser og fagter i sang. <ul style="list-style-type: none"> ● At der i stalden er masser af muligheder for bevægelse. ● Balancetræning ● Grov og finmotorisk træning ift. dyr, udmugning og fodring. ● Motorikbane i stalden ● Klatrevæg og klatre/ pøle i halmen.
Børn i udsatte positioner:
At personalet er synlige og tydelige. Støtter op om leg ift. det enkelte barns nærmeste udviklingszone
Forældresamarbejde:
<ul style="list-style-type: none"> - At der er dialog med forældrene, om vigtigheden af, at deres barn bliver selvhjulpen ift. af- og påklædning, toiletbesøg, og får glæden ved at bruge kroppen og øve motorikken ift. leg og selvudvikling. - At vi vejleder forældrene, hvis barnet er motorisk udfordret, og samarbejder evt. med fysioterapeuten omkring barnet.
Sammenhænge:
<ul style="list-style-type: none"> - At selvhjulpenhed og mestring af opgaver der forventes af børnene, når de starter i skolen. - At vi vil gøre børnene robuste, ved at lære dem, at det at vakle, vælte og rejse sig på ny, er en del af dannelsen af hele barnet.

5. NATUR, UDELIG OG SCIENCE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling:

- At natur, ude liv og science er en integreret del af hverdagen med målrettede pædagogiske aktiviteter.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>Der er både fokus på science via dialog og materialer for børnene inde og ude.</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi taler med børnene om natur / science, i forbindelse med at dyrene passes, og personalet introducerer en masse ord og begreber relateret til dyr og pasning af dyr og den omgivende natur. - At vi anvender matematik i hverdagen i form af, at der tælles og benyttes matematiske ord ved fodring af dyrene. - At vi anvender matematik ved kreative aktiviteter som kort/ lang, der tegnes cirkler og firkanter mm. - At vi anvender skrevne tal kombineret med billeder i det udstillede materiale samt legetøj med tal. - At vi arbejder med matematik gennem materialer og interaktion samt fokus på børnenes hverdagserfaringer.
----------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - At vi er tilknyttet "De grønne spirer", hvor vi forpligter os til forskellige forløb i og med naturen. - At vi deltager i Naturens dag.
I det psykiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnenes nysgerrighed pirres, og den voksne viser vejen for nye oplevelser. - At børnene får mulighed for konkrete oplevelser, som skaber erfaringer hos barnet.
I det æstetiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene får mulighed for at benytte naturens materialer til kreative aktiviteter. - At børnene får mulighed for at eksperimentere med naturen, både sammen med en voksen, i små børnegrupper, og på egen hånd.

Når vi arbejder med natur, udeliv & science, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<ul style="list-style-type: none"> - At børnene får at vide, at de 2 marsvin skal have 4 gulerødder. De ved hvad dyrene spiser. De ved at en tom vandflaske er let og den bliver tungere, jo mere vand der kommer i. De erfarer, at der ikke kan være mere vand i en fyldt vandflaske. De skiftes til at få lov at fodre. Alle skal have lov. De må vente på tur og samarbejde med f.eks. at løfte en tung spand. De får ansvar ved f.eks. at muge ud, så dyrene har det godt. De skal rydde 10 ting op på legepladsen inden de går hjem. De lærer hvordan man skal behandle dyr, og for nogle anderledes succesoplevelser. - At børnene får lov til at drage deres egne erfaringer, hvilken giver dem nogle gode erfaringer og strategier. Børnene bliver mere robuste. - At børn gennem forskellige projekter får erfaringer om sig selv og det omgivende samfund, og andre lande.
Børn i udsatte positioner:
<ul style="list-style-type: none"> - At når vi går ud i naturen og undersøger noget nyt, så er alle børn som udgangspunkt på samme niveau. Dette giver børnene nogle succesoplevelser, og giver dem muligheden for at udvikle sig i en positiv retning. Giver en følelse af mestring og dette giver selvværd. - At børnene mødes om et fælles tredje i fleksible rammer. - At dyrene og naturen rummer alt og alle. - At der i naturen er der mere plads. Dette giver nogle børn en større ramme at brede sig i. Dette giver færre konflikter, da pladsen gør, at det kan være nemmere for andre børn at rumme udsatte børn.

Forældresamarbejde:

- At forældrene har en opgave med at dyrene hver weekend skal fodres, her har forældrene mulighed for at tilmelde sig en fodrevagt. På den måde er forældrene med på, hvad børnene snakker om, når de snakker om dyrene.
- At billeder fra ture i naturen bliver delt mellem forældre, børn og institution, dette hjælper til en fælles forståelse og samarbejde. Når vi dokumenter vores ture giver det forældrene samtaleemner med deres børn, og skaber en rød tråd mellem hjemmet og børnehaven.

Sammenhænge:

- At vi klæder børnene på til skolen med viden hvad ang. planter og dyr og det omgivende samfund, gennem de oplevelser og erfaringer de har gjort sig.

6. KULTUR, ÆSTETIK & FÆLLESSKAB

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling:

- At vi arbejder med børnenes kreative og musiske udtryk.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse:

I det fysiske læringsmiljø	<p>At vi arbejder med børnenes kreative udtryk:</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi arbejder kreativt med produkter, som er relateret til aktuelle temaer / interesser. Børnene har mulighed for selv at udtrykke sig og benytte materialerne på deres egen måde. Vi supplerer med tekster til flere af børnene produktioner. - At vi lærer børnene at bruge mere komplekse materialer. I udstillingen hænger der mange elementer som enten er produceret af eller repræsenterer børnene, og der er en tydelig sammenhæng mellem udstillingen, aktuelle temaer og den pædagogiske praksis. <p>Vi arbejder med børnenes musiske udtryk:</p> <p>Det gør vi ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At have Sistema hvor alle 4 og 5-årige deltager med ens forudsætninger. - At vi har samling på alle stuer, hvor der synges os spilles, og bruges elementer fra Sistema. - At vi hver fredag har Disko på legepladsen.
----------------------------	--

Vi arbejder med børnenes kulturelle udtryk:

Det gør vi ved:

- At vi hver år køber 4 Teaterture.
- At vi benytter biblioteket, både med bøger og aktiviteter.
- At vi benytter Kirken, ved Påske, Jul.
- At vi har deltaget i flere danseforløb, hvor aktører har været på Ferdinand.

Vi inspirerer til rolleleg.

Det gør vi ved:

- At vi har skabt områder og materiale, der ligger op til rolleleg både inde og ude.

Vi arbejder med mangfoldighed.

Det gør vi ved:

- At vi skaber mulighed for at få hverdags erfaringer med køn, etnicitet, alder, færdigheder og kultur gennem leg.

Vi anvender IT i det pædagogiske arbejde.

Det gør vi ved:

- At vi bruger iPad sammen med børnene, til at skaffe os viden om forskellige emner. Som et medie til at se små klip om ting, som optager børnene. F.eks. danser vi til MGP -videoer.
- At vi bruger til tider spil med en pædagogisk vinkel. Her er de sammen med kammerater, hvor de også træner deres sociale færdigheder, som at skiftes og vente på tur.
- At vi bruger Apps til at filme naturprocesser i stop motion, kobler et mikroskop til iPad en, så vi kan se små insekter, forstørret op på skærmen.

Vi arbejder med fællesskabet:

Det gør vi ved:

- At vi har respekt for det enkelte barn, ligesom der er mange muligheder for børnene for at deltage i fællesskaber med jævnaldrende.
- At vi arbejder med demokrati. Hvor alle har ret til at blive set og hørt.

	<ul style="list-style-type: none"> - At vi i de rutiner der er, arbejder med at danne fællesskaber, hvor børnene er aktivt involverede (æstetiske processer) og at der italesættes følelser og relationer blandt børnene.
I det psykiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - Vi har en anerkendende tone i samvær. Vi er opmærksomme på vores roller. Både verbalt og nonverbalt. - Vi er bevidste om, at der er en god atmosfære.
I det æstetiske læringsmiljø	<ul style="list-style-type: none"> - At børnene får mulighed for at stifte bekendtskab med nye materialer, og udfolde sig kreativt.

Når vi arbejder med Kultur, æstetik & fællesskab, kan det ses, at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<ul style="list-style-type: none"> - Vi har mange traditioner på Ferdinand såsom høstfest, jul, påske, fødselsdage, fastelavn og grønne spirer. - Vi arbejder med forskellige temaer i længere tid ad gangen. Dette gør sig gældende for hele børnehaven. Børnene får igennem denne proces dybere indsigt og en fællesskabsfølelse og ejerskab. Der har bl.a. været arbejdet med sommerfugle -snegle projekt og et projekt med biodiversitet i indeværende år. - Vi laver forskellige aktiviteter som er tilpasset det enkelte barns udviklingsniveau. Desuden giver børnene de forskellige traditioner videre til nye børn.
Børn i udsatte positioner:
<ul style="list-style-type: none"> - Vi arbejder i mindre grupper med fokus på, hvordan vi sætter børnene sammen. Vi har altid øje for, at alle børn har følelsen af at være en del af det store fællesskab, og også være en vigtig del af det. Blandt andet ved at lave legegrupper og fodregrupper og lave iagttagelser vedrørende det enkelte barn. - Vi har altid fokus på NUZO. - Vi er bevidste om, at alle får taletid til samling, også dem som ikke selv byder ind. Vi har øje for at nogle børn, har mere brug for en hjælpende hånd og et knæ at sidde på.
Forældresamarbejde:
<ul style="list-style-type: none"> - Vi afholder julearrangementer, sommerfester, forældrearbejdsdage og bedsteforældredage hvor vi sammen med børn, forældre og bedsteforældre hygger os. - Forældrerådet betaler fællesspisning til forældrearbejdsdagen. De har en konto med indtægter fra tombola mv. - Vi har fokus på den daglige dialog med forældrene ved især afhentning. Vi taler også med forældrene om vores generelle normer og værdier på stedet.

Sammenhænge:

- Børnene har øvet sig i at lytte til andre, vente på tur, række hånden op. De er øvet i at være en vigtig del af fællesskabet og også i at udsætte egne behov.
- Selvhjulpethed er vigtig del, herunder toiletbesøg, vaske hænder, altså den generelle hygiejne.
- Vi øver også i at huske egne ting såsom madpakke, og man også selv bærer sine ting m.m. De har kendskab til bogstaver og tal og har øvet sig i at skrive eget navn.

Systematisk evaluering

Det fremadrettede arbejde.

” En systematisk og udviklende evalueringskultur er central for den løbende udvikling af den pædagogiske praksis, og målet er bedre pædagogiske læringsmiljøer for børnene gennem en systematisk evalueringskultur og en meningsfuld og udviklende feedback til det pædagogiske personale”

Derfor vil vi fremadrettet have mere fokus på det fysiske læringsmiljø inde, samt skabe øget bevidsthed om mulighed for deltagerbaner for alle børn.

Vi vil undersøge og udvikle på sprogstimulerende miljøer for alle børn.

Vi vil fremadrettet have øget fokus på brugen af legepladsen og udemiljøet som læringsrum for alle.

Organisering af evalueringskulturen.

Vi vil fremadrettet arbejde videre med evalueringscirklen og Kvalid materialet både på stue og personalemøder. Der vil blive oprettet en fælles mappe til disse evalueringer på Googledrevet.